

Mutz

Poručík Josef Mutz z československých légii v Rusku sedel za stolom vo svojej izbe a pri svetle petrolejovej lampy niečo vyrýval ostrým dlátom do doštičky z čerešňového dreva. Takmer každú minútu si s nosom nalepeným na doštičku prezrel, čo vyryl, a porovnal to s rozmazanou fotografiou Tomáša Masaryka vystrihnutou z novín. Zo svojej rytiny sfúkol jemné piliny a odtlačil ju do vankúšika s tušom. Z hrby pred sebou vytiahol malý obdĺžnikový kus modrého papiera. Na papieri boli v ruštine, češtine a latinčine napísané slová *Prvá jazycká slovanská socialistická sibírska banka: jedna miliarda korún* a číslo. Mutz dýchol na doštičku a pritlačil ju na voľné miesto na papieri. Obraz prvého prezidenta Československa začal schnúť na bankovke. Masarykove okuliare sa na odtlačku rozmazali, ale jemné linky jeho vrások okolo očí zostali zachované a Mutzovi sa podarilo zachytiť vzdialený úsmev ukrytý pod briadkou, s ktorým prezident celé desaťročia načúval, kým blázni rozprávali. Mutz si zobral dláto s tenkým hrotom a pustil sa do opravy okuliarov. Hlavné bolo, aby Masaryk nevyzeral, akoby jeho okuliare boli tmavé. Na Mutzových bankovkách sú oči dobrých mužov vždy zreteľné.

Poručíkova výrobná peňazí pozostávala z veľkej police s malými priehradkami postavenej vedľa stola, na spodku ktorej bola pribitá doska stolovej hry backgammon, postriekaná nezmazateľnými škvrnami od mozgu ľavicového socialistického revolucionára Čupkina. Jeho hlavu zasiahla guľka práve vo chvíli, keď ho Mutz išiel v tejto hre poraziť, čo nebolo nijako nezvyčajné, hoci Čupkin odmietal

uznať akúkoľvek minulú prehru. Táto tvrdohlavosť prestúpila každú jednu nervovú bunku. A snažiť sa ju prekonať zmývaním škvŕn pieskom a vodou bolo rovnako zbytočné ako pokúšať sa, aby Čupkin ešte zaživa zmenil názor na úlohu buržoázie v triednom boji. V tejto doske boli uložené Mutzove dlátka a násady. Priehradky na polici dokumentovali krátku históriu inflácie v Jazyku spravovanom českým stanným právom a boli v nich naukladané bankovky v hodnote od jeden po sto miliónov korún spolu s príslušnými drevenými doštičkami. Priehradka s jedнокorunovými bankovkami bola takmer prázdna. Vydržali celé dva mesiace, kým sa Mutzovi darilo Matulu presviedčať, že hodnota vytlačených peňazí musí byť previazaná s množstvom jedla v okrese. Tieto opotrebované bankovky, zodreté používaním, stratili všetku hodnotu. Mutz vybral doštičku na tlač jednej koruny a končekmi prstov prešiel po jemných žliabkoch. Tak dávno nebola použitá, že zaschnutý tuš sa už nedal odtláčiť. Mutz si vybral prázdny papier, doštičku natrel tušom a vyrobil novú bankovku. Na obrázku, ktorý pre jedнокorunovú bankovku navrhol, bola žena predstavujúca Slobodu. Ak by slovo *Sloboda* nebolo pod jej obrázkom napísané, pripomínala by viac nejakú slávnú, či aspoň skutočnú ženu než symbol, pretože Mutz nenakreslil celú postavu prekračujúcu barikády, ale len hlavu a plecيا. Bola prostovlasá a husté spletené vlasy mala zaviazané na zátylku. Mala špicatý nos a vrchnú pekne nakreslenú peru plnšiu než mierne vyhrnutú spodnú. Dívala sa z bankovky na jej majiteľa okrúhlymi tmavými očami, ktorými pozorovala svet už veľmi dlho a s potešením sa bavila na tejto komédii. Aj keď sa už nebolo na čom smiať, vyzerala, akoby od tohto predstavenia nebola schopná odtrhnúť oči.

Mutz sa chvíľu pozeral na Slobodu a tvár mu blčala. Studenými prstami si pomasíroval teplé svaly na krku, jedнокorunovú bankovku si vložil do vrečka na košeli a jednomiliardovú medzi pery, postavil sa a začal upratovať veci na svojej posteli. Mamutie zuby, biele kly veľké ako tehly položil na zem, na policu vyložil kufriky so svojou zbierkou sibírskych nočných motýľov, roztriedil podľa dátumu kopu kresieb

bolševickej propagandy a založil osnovu správy o geologickom podloží horného Jeniseja medzi podobné poznámky do kufríka pri dverách. Lahol si na posteľ a miliardovú bankovku si prezeral oproti svetlu. Žiadna vodotlač. V Prahe teraz určite používajú nové československé peniaze s vodotlačou. A s oveľa menším počtom núl. Jedného dňa, kiežby už svitol, vystúpi v Prahe z vlaku stovka mužov v otrhaných uniformách a zamieri do krčmy. Pre okoloidúcich v oblekoch a ženy v nových šatách, ktorí sa na ulici zastavia, aby sa na vojakov pozreli, sa vojna už veľmi dávno skončila a budú vyvedení z miery pohľadom na ozbrojených vojakov kráčajúcich pomedzi ľudí oblečených podľa najnovšej módy, ktorí dookola ako blázniví opakujú, že za Československo bojovali na Sibíri. A muži z roty československých légii, ktorej velil kapitán Matula, pokojne pôjdu do hostinca, oblizujúc si pery a budú sa pokúšať zaplatiť za pivo peniazmi starej monarchie, ktoré so sebou nosili päť rokov po vreckách cez celú Euráziu, Ameriku a Atlantický oceán, a krčmár pokrúti hlavou a ukáže im nové bankovky, československé peniaze, a opýta sa, či také nemajú. A jeden z nich opäť zaloví vo vrecku, vytiahne pokrčenú miliardovú bankovku prvej jazyckej slovanskej socialistickej sibírskej banky, hodí ju na barový pult a objedná sto pív. A hostinský ich obslúži. Možno mu ich bude ľúto, možno z nich pôjde strach, možno im naleje, pretože si na chvíľu svojich zákazníkov predstaví, ako v preriedených zástupoch v nejakom meste v stepi na druhom konci sveta čakajú na návrat domov.

Mutz začul hlasy z dvora pod oknom, kde kapitán Matula priviazal šamana na reťaz k psej búde. Bola takmer polnoc. Mutz vstal z postele a otvoril okno. Býval na hornom poschodí českého štábu, ktorý kedysi v Jazyku slúžil ako administratívna budova. Okrem svetla v jeho okne do tmy svietila strážna lampa zavesená pri vstupnej bráne do dvora. V bráne zazrel siluetu postavy seržanta Nekovářa. Nekovář sa otočil a zmizol v tme.

Mutz zavolať na šamana. Nevidel ho, ale počul štrnganie reťazí a špliechanie blata, v ktorom sa šaman plazil.

Šaman vykašľal hnis zo svojich chorých pľúc a povedal: „Každý bude mať koňa.“

„Pili ste?“ opýtal sa Mutz.

Ticho, zakašľanie a odpoveď: „Nie.“

„Tak potom spíte,“ povedal Mutz a zavrel okno. Kapitán Matula šamanovi závidel sny. V Prahe sa ešte pred vojnou zúčastňoval na špiritistických seansách a zvedol tmavookú ženu – médium s vlasmi farby karpatskej ropy, čo tvrdila, že pochádza z rodu brahmanov. Keď jedného rána ležali, lapajúc po dychu, rozhorúčení a spotení v jej navoňaných hodvábných a ľanových perinách, na neustlanej posteli však na svoje veľké sklamanie prišiel na to, že jej rodokmeň nikdy nesiahal ďalej ako po Bratislavu. Matula bol presvedčený, že šamanova duša počas spánku blúdi v tajge. Kapitán chcel vedieť, čo šaman videl, ako dokázal oddeliť svoju dušu od tela a akými svetmi prechádzal. Pripadalo azda do úvahy, že astrálna rovina, do ktorej sa európski spiritualisti tak úmorne pokúšali dostať, bola len rušným, hlučným, mondénnym miestom pripomínajúcim viedenskú kaviareň s vejármi z papradia a pštrosích pier a s lahôdkami, kde sa z priateľov stávali milenci a milenci upierali veľavravné pohľady k vedľajším stolom a ozvena sveta živých sa obmedzila na mrmlanie čašníka, ktorý vás prišiel zavolať k telefónu? Šamanove svety boli iné, nižšie či vyššie roviny boli ako široké pláne, kde sa prehánali a zápasili hrdinovia, démoni a soby – boli miestom krvi a železa. Keď šamana do Jazyka priviedol po prvýkrát smäd, kapitán mu dal izbu, posteľ a trochu vodky a prikázal mu, aby prezradil svoje šamanské tajomstvá, ktoré by Matulovi pomohli nastoliť poriadok v regióne na sever od železnice až k Severnému ľadovému oceánu, ktoré by stovkám Čechov umožnili spoznať záhady ukryté v smrekovcových lesoch. Šaman si popýtal viac vodky a zaspal. Keď sa prebudil, začal vykašľávať krv a Matulu nazval *avachi*, čo v jazyku Tunguzov znamená *démon*. Všetkých Čechov a Rusov volal *avachi*. Tvrdil, že v lese mu jeden *avachi* zastrel tretie oko a jeho duša už nič nevidí.

Matula sa rozhodol, že mu to tretie oko otvorí a prikázal ho priviazať, aby neutekal alebo sa nešiel opiť, až kým znova neuvidí a neodhalí svoje tajomstvá.

Mutz si lahol na posteľ. Pri dverách začul kroky a potom Broučekov hlas, ktorý ho volal. Mutz mu povedal, aby vstúpil.

Brouček stál vo dverách pri tele s puškou, ktorej hlaveň sa hompálala niekoľko centimetrov nad zemou. Druhou rukou si upravoval golier.

„Poslušne hlásim, bratu,“ začal, „že pán Balašov sa s vami chce rozprávať.“

„Už nemusíte hovoriť ‚poslušne hlásim‘,“ odpovedal Mutz. Nohy spustil z postele, sadol si na jej okraj a nahlas premýšľal, čo asi tak Balašov robil vonku po zákaze vychádzania.

„Pán Balašov je veľmi rozrušený,“ dodal Brouček.

„On je vždy rozrušený.“

„Viac než zvyčajne.“

„Posaďte sa.“

Brouček sa posadil na posteľ vedľa Mutza a oboma rukami sa oprel o hlaveň svojej pušky. Pleť mal tmavú ako cigán, hoci tvrdil, že nie je a každého odušu presviedčal, bez akéhokoľvek hnevu, že žiadny cigán sa k jeho matke nikdy nepriblížil natoľko, aby sa mohol podieľať na jeho počatí, či ho vymeniť za iné dieťa v kolíske. Bol vysoký a pohyboval sa s malátnym pôvabom. S večným, akoby potlačovaným úsmevom na perách sa veľkými čiernymi očami na každého díval nevinne a so záujmom. Nežartoval, nemal historky, ktoré by rozprával a nebol ani dobrý klamár či lichotník. Na dlhšej ceste z Čiech na Sibír však zistil, ako veľmi sa ženám páči a bez toho, aby sa o to usiloval sa od nich naučiť jazyk, ktorým ich bolo možné očariť. Jeho priateľ Nekovář, ktorý svoj život venoval štúdiu toho, čo opisoval ako mechanický základ ženského vzrušenia, z neho neustále vyťahoval údaje pre svoj výskum. V skutočnosti boli títo dvaja kamaráti roľníkom a kresličom, z ktorých niekto spravil vojakov. V najhorší deň tejto ich nedobrovoľnej výpravy, pri

útoku na Starú pevnosť, Brouček zaostával, pretože sa na masakre nechcel zúčastniť a nemohol si teda všimnúť, ako ženy kričiace hrôzou pomaly stíchli a nechali sa umlčať hrozným strachom, keď medzi svojimi mučiteľmi zahliadli nebesky krásnu, žiariacu, čistú a hladkú Broučkovu tvár, keď si tieto ženy uvedomili, že diabli a anjeli majú k sebe oveľa bližšie, ako k nim kedy budú mať ony.

„Tu sú nové peniaze,“ povedal Mutz a Broučkovi ukázal miliardovú bankovku. Brouček si ju zobral a veľmi dlho prezeral.

„Je tam deväť núl,“ povedal nakoniec.

„Áno. To je miliarda. Všetci budeme miliardármi.“

„Miliarda je veľa.“

„To teda, že je veľa. Je to tisíc miliónov.“

„Tisíc miliónov!“

„Presne tak!“

„Keď som robil na statku v Čechách, dostávali sme desať korún. Desať!“ Brouček sa uškrnul a rozťahal prsty na rukách, aby ukázal desať. „Za desať korún ste si mohli kúpiť kadečo. Kilo kávy alebo karty alebo vreckovku, fľašku koňaku, topánky alebo lístok do Hradca Králové, noviny, anglický klobúk alebo sekeru, pascu na myši, fúkaciu harmoniku, kyticu klinčekov alebo vrecko pomarančov. A na poslednú výplatu sme dostali... koľko?“

„Päťsto miliónov korún.“

„Presne tak. A nebolo čo kúpiť okrem slnečnicových semiačok a balíček tých stojí sto miliónov. Možno je to tak, lebo Sibír je taká veľká. Možno preto. Akoby sa tu peniaze rátali rovnako ako kilometre. V Čechách stačí prejsť desať kilometrov a všetko sa zmení. Tu môžete precestovať tisícky kilometrov a všetko je stále rovnaké. Rovina, brezy a vrany. To je Masaryk na tej bankovke?“

„Áno.“

„Dobre ste ho nakreslili. Kedy nás teda nakoniec pošle domov?“

„Neviem.“

Brouček potiahol nosom a naklonil sa dopredu, aby si ho poškrabal o hrot hlavne svojej pušky. „Určite sa má v Prahe dobre,“

povedal. „Bude teraz na hrade. Nemal by nás tu na Sibíri nechávať, nie? Možno na nás zabudol.“

„Nie,“ povedal Mutz. „Ale viete. Keď sa Francúzi a Briti a Američania dohodli, že rozkúsujú monarchiu, každý, kto chcel nejaký ten kúsok, musel na stôl niečo položiť. Niečo vzácne ako zlato alebo uhlie alebo krv. A Masaryk nemal ani zlato, ani uhlie, ktoré by ponúkol.“

„Nemal?“ začudoval sa Brouček. „Myslel som, že je bohatý.“

„Nie, tieto veci nemá.“

„Tak potom je to krv.“

„Áno.“

„Naša krv.“

„Áno.“

„Porazili sme Nemcov. Tá krv im nestačí?“

„Dobre, ale teraz, keď sú Nemci porazení, sa Francúzi a Briti a Američania boja červených.“

„Za to, že zabili cára.“

„Viac sa ich boja preto, že sa chcú zmocniť bohatstva a rozdeliť ho.“

„No, to som počul,“ povedal Brouček a prikývol. „Znie to dobre. Nebude také aj Československo, keď sa vrátíme?“

„Tým si nie som istý,“ odpovedal Mutz. „Chcete, aby také bolo?“

„Určite. Nemám žiadny majetok. Vždy som chcel kyvadlové hodiny. A klavír. A oblek, aký nosia Angličania na dostihy.“

„Zabudli ste na gramofón.“

Brouček mykol plecami. „Gramofón môže mať niekto iný. Ale rád by som sa vrátil, aby som sa prezvedel o tých hodinách. Je najvyšší čas. Červených sme už porazili. Všetci vyzerajú ako Rusi. Aj biele. Nás tu nepotrebujú. Sami sa zabíjajú celkom dobre. Možno Masaryk plánuje vybudovať nejaké československé impérium, také ako majú Briti a Francúzi. Možno si myslí, že keď Angličania môžu zo svojho malého ostrova ovládať celú Indiu, Česi a Slováci môžu spravovať Sibír.“

„Nie, Masaryk nie,“ povedal Mutz.

„Tak potom kapitán?“ opýtal sa Brouček.

„Áno,“ odpovedal Mutz.

„Niektorí si myslia, že by sme ho mali zabiť.“

„To by bola vzbura.“

„Áno.“

„Smutného, Hanáka, Klimenta, Dezorta a Buchařa platí v dolá-roch za to, aby ho chránili, a oni majú maximku.“

„Vy by ste nás odtiaľto mohli dostať. Zaviedli by ste nás do Vla-divostoku aj bez kapitána.“

Ozvalo sa tiché zaklopanie na dvere.

„To je pán Balašov,“ povedal Brouček a postavil sa.

„Porozprávam sa s ním. Chodte dole a opýtajte sa Nekovářa, či je šaman v poriadku.“

„Nekovář tu nie je, bratu. Dozerá na miestnych, ktorí sa zhro-mažďujú v sklade Balašovovho obchodu.“

„Takže na dvore nie je nikto na stráži?“

„Je tam len šaman a ten je priviazaný, takže neutečie.“

„A čo keby sa chcel niekto dostať dnu?“ opýtal sa Mutz.

Vybehli na tmavú chodbu, nevšímali si Balašova, ktorý za nimi niečo kričal. Tichou chodbou sa ozývalo búchanie Mutzových a Broučkových číziem o podlahu. Pri vchode si Brouček vložil puš-ku za opasok. Vonku sa ochladilo a spustil sa dážď.

Dvaja muži prebehli cez bránu k šamanovmu prístrešku, ktorý bol tmavým tieňom na múre osvetlenom Mutzovým oknom. Mutz zakopol o niečo sklenené. Zohol sa a zdvihol prázdnu litrovú fľašu. Zápach zostatkov čistého liehu sa mu votrel do dutín. Fľašku odhodil do mokrého blata, zakašľal a počúchal si viečka. Oči si začali privykať na tmu. Šaman sedel v blate, chrptom opretý o búdu, na kolenách mal položený bubon, na ktorom mal zložené ruky. Mutz ho chytil za rameno a potriasol ním. Zhrdzavené zvieratá vyrobené zo železa, mince a pokrčené vrchnáky od konzerv zdobiace šamanov kabát zašramotili ako plechovice priviazané

o chvost túlavej mačky. Mutz zo svojej tuniky vytiahol zapalovač a plameňom šamanovi osvetlil tvár. Z úst mu vytekal hnis a krv, ktoré dážd' zmýval z jeho neudržiavanej brady. Šaman zakašľal a vojaci zacítili pach žalúdočných kyselín a alkoholu. Zažmurkal zdravým okom, ale neotvoril ho.

Mutz opäť chytil šamana za plece a zatriasol ním. „Hej,“ oslovil ho. „Kto vám dal tú fľašu?“

„Príliš ďaleko smerom na juh,“ zahuhlal šaman tichým hlasom. Rusky hovoril dobre so silným tunguzským prízvukom a slová mu vychádzali z hrdla zhrubnutého vekom, chorobou a pijatikou. V jeho šepote bol už len nebadateľný náznak hlasu ako posledné záblesky červenej v černote tlejúceho popola. Slová boli zreteľné – viac ako opitosť ich poznačila vyčerpanosť.

„Nieкто vás zbil?“ opýtal sa Mutz, lebo videl, že šaman má roztrhnutú peru.

„Povedal som mu, že jeho brata v iných svetoch nevidím,“ odpovedal šaman. „Iba som ho počul, tam dole, kde to páchne. Počul som, ako jeho brat kričí, že chce späť svoje telo.“

„Čí brat?“ Mutz sa obrátil na Broučka. „Máte aspoň nejakú potuchu o tom, čo rozpráva?“

Brouček pokrčil plecami. „Môj otec sa zvykol opiť a celé hodiny vykrikovať nezmysly a nikto sa nepýtal, o čom hovorí.“

Šamanovi ovisla hlava na jednu stranu a začal kašľať a zvracať. Mutz ním opäť potriasol.

„Musíme vás zobrať dovnútra,“ povedal.

A Brouček dodal: „Máte kľúč?“

Mutz začal zahanbene šmátrať po vreckách, aby našiel kľúčik od zámky na reťazi, ktorou bol šaman priviazaný k búde. Šaman si odgrogol. Zdalo sa, že tento reflex do neho vrátil štipku života, nadychol sa a otvoril oko.

„Do riti,“ zahrešil Mutz. „Zbehnite do mojej izby, Brouček. Kľúč visí na klinci pri mojej posteli. Šaman, povedzte mi, kto vás udrel. Kto vám dal ten lieh?“

„Keď mi slúžili všetky tri oči, bol som statočným bojovníkom,“ povedal šaman. „V príbehoch trubadúrov som bol bojovníkom. Hovorili mi Náš človek.“

„Prosím vás,“ naliehal Mutz. „Pokúste sa pochopiť, čo sa pýtam. Musíte mi povedať, kto vám to spravil.“

„Nie,“ odpovedal šaman. „Bude prenasledovať Nášho človeka do vyššieho sveta. Je to krutý diabol. Je to *avachi*.“ Šaman zalovil vo svojom vaku, vybral kúsok niečoho suchého a tmavého, vložil si to do úst a začal žuť. „Náš človek skoro umrie. Odchádza.“

„Počkajte,“ vykrikol Mutz. „Vnútri sa o vás postaráme. Počkajte ešte chvíľočku, kým zoženieme kľúč.“

„Náš človek nevidí, kam teraz kráča, ale cíti smreky a počuje praskanie konárov tam, kde ich ťahá lano a cíti truhlu z brezovej kôry, ktorá sa na konci toho lana hompáľa vo vetre.“

„Počkajte,“ hovoril Mutz. „Nevzdávajte sa! Vyliečte sa! Prežili ste horšie, než je toto. Čo vám povedal ten démon?“

Šamanov hlas sa zmenil. Bol stále tým takmer nezvukným šepotom, ale prízvuk nahradil tón príkreho výsmechu, akoby si hlas toho démona zaznamenal na platňu. „Ty zasraný zkurvysyn,“ zahuhlal šaman hlasom démona. „Po čo si sem prišiel? Myslíš si, že uverím tvojím posratým šamanským víziám a obesím sa?“ Démonov hlas zachripel v šamanových ústach a prešiel do znetvoreného európskeho smiechu. „Ľudia majú radi slepých veštcov. Myslia si, že čím menej vidia, tým viac vedia.“

„Toho muža môžem nájsť a potrestať, ak mi pomôžete,“ povedal Mutz. „Poznáte ho? Stretli ste ho už aj predtým?“

Šaman sťažka dýchal a niekoľkokrát sa prudko striasol. Svojím vlastným hlasom povedal: „Odchádza.“

Mutz začul, ako Brouček beží späť. „Tamto je Brouček s kľúčom,“ vykrikol. „Čoskoro budete dnu, ukryjeme vás pred dažďom.“

Šaman položil dlaň jednej ruky do blata a obkreslil ňou polkruh. „Niet jeleňa, na ktorom by Náš človek odišiel do

vyššieho sveta, ani koňa,“ povedal. „Toto blato je mäkké. Pretlačte cezeň Nášho človeka do rieky, položte ho na hladinu, aby ho prúd unášal smerom na sever.“

Brouček, okolo ktorého frkalo blato, dobehol k búde. Mutz mu zobral kľúč a odomkol zámku. „Kýl sa plaví po late a slobodne sa vznáša,“ šepkal šaman. Jeho hrdlo vydávalo zvuk, akoby v ňom bol zranený vtáčik trepotajúci krídlami v popadanom lístí. „Príde čas,“ hovoril, „keď všetci budú mať koňa.“ Hlava mu klesla na hrud'. Mutz mu ju zdvihol, šklbol mu sánkou, aby mu mohol trochu otvoriť ústa a priložil mu k nim chrbát ruky. Svietiacim zapaľovačom prechádzal popred šamamovo zdravé oko a druhou rukou sa mu pokúšal nahmatať pulz.

„Zomrel?“ opýtal sa Brouček.

„Áno. Prepil sa k svojej slobode,“ odvetil Mutz. „Ako sa na reťaz priviazaný človek dostane uprostred noci k litru alkoholu v meste, ako je toto?“

Mutz sa zadíval na šamanovu zostarnutú tvár potetovanú pozdĺž každého líca a so skríženými vráskami, ktoré boli také hlboké a úzke, akoby ich vyrezal svojím najjemnejším ryteckým dlátkom. Druhé šamanovo oko bolo prázdnu jamkou. Prišiel oň v súboji s medvedom a považoval to za hrdinskú stratu. Na čele mu páska z jelenej kože pokrývala tretie oko, ktoré bolo podľa jeho slov tiež slepé, ale ktoré sa žiadnemu z Čechov nikdy nepodarilo vidieť. Keď sa ho ktokoľvek na tom mieste dotkol, mlátil okolo seba a kričal. Mutz vytiahol pásku a stiahol ju z lebky mŕtveho muža. Tretím okom bola opuchlina na čele, zhrubnutá kosť pod kožou, na ktorej bolo vytetované oko. Tetovanie bolo staré a zdeformované, akoby ho šaman mal na čele od detstva a hrča pod ním dorástla až neskôr. Nad tretím okom bolo čerstvejšie, surovejšie tetovanie, slovo vyrezané do kože špičkou noža: LU-HÁR.

Šamana zabalili do kabáta a odniesli ho do budovy. Ako prechádzali dažďom, pach alkoholu vyprchal a nahradil ho zápach

mokrého hrdzavejúceho železa. Položili ho na kamennú podlahu pod schodmi. Balašov tam čakal. Keď uvidel telo, začal horekovať.

„Dobodali ho?“ opýtal sa.

„Prečo si myslíte, že ho niekto prebodol?“ odpovedal Mutz otázkou.

„Niekedy sa sem z lesa pritúlajú vyhnanci. Odsúdenci bez domova. Ľudia, z ktorých sa stali zvery.“

„Máte hádam dôvod si myslieť, že tu v Jazyku sú teraz nejakí vyhnanci?“

Balašov nesúhlasne pokrútil hlavou.

„Povedzte, vo vašom obchode nepredávate lieh, však?“ pokračoval Mutz.

„Poručík, vo všetkej počestnosti, ako viete v tomto meste nie je žiadny alkohol. Kvôli našej viere.“

„Áno, vaša nejasná viera. Nepredávate ho ani na lekárske použitie.“

„Je taká nejasná?“

„Nevysvetliteľná. Áno. Viem, že nechodíte do kostola, veríte v Boha, nepijete alkohol a nejete mäso, vždy si nájdete spôsob, ako sa vyhnúť priamej otázke a nikdy sme nevideli vaše deti.“

„Sú v Turkestane,“ zamrmlal Balašov. „Poslali sme ich do Turkestanu samostatným vlakom, viete... kým to neprejde...“ Šúchal si pery a rukou si zašiel do vlasov, kým sa pozeral na mŕtveho muža. „Kto by mu dával lieh? Možno mu nechceli ublížiť. Len prejavit' láskavosť inému nešťastníkovi.“

„Čo robíte vonku po zákaze vychádzania? Mne to neprekáža, chápete, ale môžu vás zastrelit'.“

„Bol som navštíviť priateľov na okraji mesta. Chcel som sa s vami stretnúť. Mám obavy o Annu Petrovnu. Chcel som vás požiadať, ak by ste mohli, aby ste k jej domu poslali dnes večer stráž.“ Hlavou pokývol k šamanovi. „Chudák. Do nášho mesta preniklo niečo nové a nepríjemné.“

„Prečo si myslíte, že Anne Petrovne hrozí nebezpečenstvo?“

„Boh mi to zjavil. Jeden z Tunguzov príde po šamanovo telo. Zatiaľ by ste ho mali dať do chladnej cely. Ale veľmi vás prosím, pošlite vojaka k Anne Petrovne, aby ju ochránil.“

„Pôjdem tam ja,“ povedal Mutz. „Poďte so mnou.“

„Nie!“ odmietol Balašov dôrazne. Keď to povedal, akoby sa v ňom ozval iný muž, ktorý sa od známeho Balašovova líšil tak, ako sa líši rana od jazvy. „Nie,“ zopakoval už tichším hlasom, druhý muž sa z neho vytratil. Na chvíľu sa pousmial a rukou chytil poručíka za rukáv. Povedal: „Anna Petrovna mi to nedovolí – požiadala ma, aby som k nej nechodil, pretože máme medzi sebou dlhoročný spor. Je to dobrá žena, veľmi vážena a čestná, má malé dieťa, je vdova, muža jej zobrala vojna. Ale veď vy ju poznáte, nie?“

„Áno,“ odpovedal Mutz.

„Teda viete, aká je to dobrá žena.“

„Áno, je.“ Mutz pozoroval, ako sa Balašov striedavo usmieva a tvári vážne, potom sa zamračil a podvedome zažmurkal – na niečo si spomenul.

„Jej tvár ste vytlačili na svoje peniaze,“ dodal Balašov.

„To áno,“ prikývol Mutz. „Bola to chyba. Mal som sa jej najskôr opýtať. Bola z toho sklamaná. Všimol som si ju pri bráne, keď sme prichádzali do mesta. Zapamätal som si jej tvár. Tváre si pamätám. Nuž, v každom prípade tam zájdem. Vy teraz choďte domov.“

Balašov sa mu poďakoval a odišiel. Mutz s Broučkom zabalili šamana do dvoch vriec, odniesli ho do vlhkého, chladného skladu v podzemí a uložili ho na posteľ zo slamy a polámaného prútia, ktorá stála uprostred haraburdia, rozbitého nábytku a zhrdzavených súčiastok. Mutz bol zvyknutý pozeráť sa na prázdny výraz v mŕtvej tvári, na škrupinku, čo zostala po živote, ale šaman vyzeral inak. Hádam zamestnaný myšlienkami. Akoby skutočne veril tomu, čo hovoril, že dokáže. Prechádzať sa po svete duchov a umrel sústredený na svoj posledný veľký skok, ktorým je smrť. Všetko, čo robil, bolo, že menil svoje sny na slová. A existovalo niečo

iné? Ťažkosti začínajú, keď sa ľudia snažia slová zo svojich snov pretaviť do skutkov. Niečo nové a nepríjemné. Mutz Balašovova doteraz nevidel tak nebezpečne klamať.

„Idem na chvíľu za Nekovářom,“ povedal. „Chodte k Anne Petrovne. Stretneme sa tam neskôr.“

Brouček sa usmial a prikývol.

„Páči sa vám?“ opýtal sa Mutz a pocítil, ako sa mu vo vnútornostiach niečo pohlo. Brouček sa zaškeril a mykol plecom.

„Je milá,“ povedal nakoniec.

„Nerozprávajte sa s ňou,“ povedal Mutz. Premýšľal, či si Brouček v svetle lampy všimol, že sa začervenal. „Zistite, či je v poriadku, počkajte ma pred dverami a nechajte ju na pokoji. Je to rozkaz, pochopili ste?“

Brouček vyzeral dotknuto a zahanbene. Znovu prikývol a vybehol hore po schodoch.